

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№12
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 394 sahifa,
2-dekabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woosyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Yangi O'zbekiston sharoitida ayollar ijtimoiy faolligini oshirishda psixologik motivatsiya va o'z-o'zini rivojlantirish strategiyalari	26
Xuseynova Abira Amanovna	
Pragmalinguodidactic Principles in Teaching English for Philologist Students and their Application in Intercultural Communication.....	31
Arzieva Bibi-Sanem Aynazarovna	
Metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan biologiya o'quv materiallarini loyihalash, joriy etish va samaradorligini baholash.....	35
Abdurasulova Gulrux Habibullayevna	
Oligofreniya holatida neyropsixologik tashxislar qo'llanilishining umumiy masalalari	40
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li, Xojaliyeva Sarvinov Elyorjon qizi	
Oliy ta'lim muassasalari talabalarida kreativ kompetensiyani rivojlantirish pedagogik muammo sifatida ...	44
Asatova Dildora Aslamovna	
Ingliz tili o'qish ko'nikmalarini takomillashtirishda autentik manbalarning roli.....	49
Bekmuratova Nargiza Arislanbayevna	
Insuldan keyingi nutqni tiklashda logopedik reabilitatsiya va nevrologik muolajalar integratsiyasi	52
Boltaboyeva Xurshida Sharofiddinovna	
The Concept of Symbols in Linguoculturology	56
Hamraqlova Gulandom Sodiq qizi	
Buyuk ipak yo'li xalqlari o'rtasidagi pedagogik va madaniy aloqalarning vujudga kelishi.....	59
Mirxalilova Nargiza Akbarovna	
Bo'lajak tarbiyachilarni bolalarni nutqini o'stirishga bo'lgan kasbiy-pedagogik tayyorgarligini o'stirish	63
Mitaliboyeva Dildora	
Koxlear implantli bolalarning eshituv-nutqiy faolligini oshirishda differensial yondashuv asosida korreksion-pedagogik ish	66
Nartayeva Shahnova Yulchibayevna	
Fasilitatsion yondashuv asosida kichik maktabgacha yoshdagi bolalarda adaptiv ko'nikmalarni rivojlantirishning psixologik-pedagogik mexanizmlari.....	71
Normatova Nilufar Komilovna	
Boshlang'ich sinflarda disgrafiyasi bo'lgan o'quvchilarda yozish kompetensiyalarini shakllantirishning ilmiy-nazariy asoslari (XIX–XXI asrlarda).....	76
Qaxxorova Saidaxon, Mamarajabova Zulfiya	
Raqamli texnologiyalar va onlayn platformalar orqali olimpiya ta'limini rivojlantirish: yoshlar orasida axloqiy va jismoniy madaniyatni oshirish	80
Qodirov Jurabek Mamatsimonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida sun'iy intellekt bilim va savodxonligini rivojlantiradigan innovatsion jismoniy-interaktiv o'yinlar: pedagogik model	83
Quvonova Nodirabegim Shavkat qizi	
"Sab'ai sayyor" asarida qo'llangan onomastik birliklar haqida mulohazalar	87
Gadayev Oybek Yaxshiboyevich, Ravshanova Sharbatoy Rahmatilla qizi	
Ijtimoiy tarmoq shifokorlarining masofaviy konsultatsiyalari shaxs psixikasi va salomatligiga ta'siri	91
Askarova Nargiza Abdivaliyevna, Ravshanova Zarnigor Daminovna	
Talabalar ilmiy dunyoqarashini rivojlantirishda innovatsion ta'lim texnologiyalari va interfaol metodlardan foydalanish.....	95
Satvoldiyev Faxriddin Akbarali o'g'li	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari orqali pedagoglarning kreativligini rivojlantirish	99
Saydullayeva Gulasal Umidjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalar motorikasini rivojlantirishning standart modeli	102
Sirojiddinova Xamidaxon Xasanboy qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning shaxslararo munosabat kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	106
Turg'unova Gulnoza Muhammadjonovna, Xodjiyeva Mahliyo	

Shaxsdagi mehnat motivatsiyasi samaradorligini ta'minlashga xizmat qiluvchi korrelyatsion bog'liqliklar tahlili	109
Xusanov Samariddin Maxmadaminovich	
Auditoriyadan tashqari musiqiy mashg'ulotlarni art-terapiya yordamida tashkil etish asoslari	112
Yarashev Jo'rabek To'rayevich	
Формирование творческого мышления школьников на уроках музыки	117
Габдулманова Ильнура Минисламовна	
Теоретико-методологические основы коллаборативного обучения, кооперативных подходов и интерактивных педагогических методов	119
Жураева Мафтуна Бахтиёр кизи	
Педагогическое колесо как инструмент формирования цифровой компетентности будущих педагогов дошкольного образования	124
Уразова М. Б., Усманова У. Б.	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа–махалля" в Узбекистане ..	130
Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли	
Педагогические условия формирования языковой грамотности у учащихся с тяжелыми нарушениями речи	135
Юсупова Зулайхо Бахром кизи	
Valeologik tarbiyada o'yin texnologiyalarining ahamiyati	139
Berkinova Charos Islomovna	
O'quvchilarda faol fuqarolik kompetensiyasi tushunchasi, mazmuni va shakllanishi	142
Buvorayeva Gulruh Shoikrom qizi	
Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvi asosida o'qitishning didaktik imkoniyatlari	145
Cho'tboyeva Munisxon Eshpo'lat qizi	
Tabiatga muhabbat: maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar va o'yinlar orqali ekologik tarbiya	150
Ergasheva Umriniso Komilovna	
Zamonaviy ta'lim – talabalar ijtimoiy intellektini shakllantirish omilidir	153
Ermatova Gulnoz Pirimovna	
O'zbekistonning eng yangi tarixi fanini o'qitishda pedagogik texnologiyaning o'rni	156
Gazibekova Feruza Hakimovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli texnologiyalar muhitida tanqidiy va mustaqil fikrlashini rivojlantirish metodikasi	159
Haydarova Feruza Haydar qizi	
Talabalarda ma'naviy-axloqiy fazilatlar va sifatlarni shakllantirish mexanizmi	162
Jumanazarova Dilnoza Umurzaqovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kasbga bo'lgan qiziqishlarini shakllantirishda interfaol metodlarni qo'llash texnologiyasi	165
Jumayeva Malika Aliyevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarda kasbiy-nutq madaniyatini rivojlantirish	168
Lutfetdinova Ra'no Xusnetdinovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik rivojlanishga zamonaviy yondashuvlar va jahon tajribalari ..	172
Masharipova Barno Erkin qizi, Adilbayeva Dilnoza Adilbay qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida til o'yinlari texnologiyalarining nazariy asoslari	175
Masharipova Dilfuza Muxammadjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachisi pedagogik faoliyatining o'ziga xosligi	178
Muhammadiyeva Feruza Turakulovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishda aksiologik yondashuvdan foydalanish metodikasi	181
Muhiddinova Munira Xayrullayevna	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matematika fanini o'qitishda raqamli transformatsiya vositalaridan foydalanishning metodik paradigmasi	184
Narzullayeva Sevara Omonovna	
O'qituvchining muloqot madaniyatini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	187
Nizamova Nodira Paxritdinovna	
Integrativ yondashuv asosida o'quvchilarning nutqiy kompetentligini rivojlantirishning mazmuniy izohlanishi	191
Oysha Qurbonova, Nodira Abduraimova	
Boshlang'ich ta'limda Finlandiya tajribasi	195
Nodira Sherboyeva	

Kutubxonachi kutubxona-axborot xizmati jarayonining yetakchi ishtirokchisi sifatida	198
O'ktam Nosirov	
Pedagogik ta'lim transformatsiyasida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyasi.....	204
Rustamova Shoxista Omonjonovna	
Globalashuv sharoitida axborot-psixologik xavfsizlikni shakllantirish masalalari.....	208
Raxmatjonov Shoxjahon Dilshodbek o'g'li	
Talabalarga ingliz tilini o'qitishning zamonaviy innovatsion texnologiyalari	212
Sa'dullayeva Rushana	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	215
Saidova Dilbar Erkinovna	
Pedagog xodimlarda tolerantlik namoyon bo'lishining determinantlari.....	218
Sattorova Maxliyo Dilmurod qizi	
Kreativ metodlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ tafakkur va fikrlashni rivojlantirish	223
Sultonboyeva Baxriniso Ilhomjon qizi	
Artpedagogika texnologiyalaridan foydalanib maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni rivojlantirish metodikasi	226
Xolmatova Fotima Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich ta'limda yashil kompetensiyalarni shakllantirish yo'nalishlari	229
Yaqubova Shoir Tog'aymuratovna	
Emotsional intellektni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	233
Yarmatov Raxmboy Baxramovich	
Boshlang'ich ta'limda o'quv veb-saytlari orqali til kompetentligini rivojlantirish	239
Zokirova Sohila Muxtoraliyevna, Muxammadjonova Diyorabonu Muzaffarjon qizi	
Языковые изменения в русском языке XXI века: исследование новых слов, сленга, интернет-коммуникации, влияния англицизмов и глобализации на современный русский язык	242
Марупова Дилфуза Давроновна	
Oliy ta'limda talabalarining ilmiy-tadqiqot faoliyatining maqsad va vazifalari	247
F. R. Xosilova	
Boshlang'ich ta'lim texnologiya darslarida o'quvchilarni tabiiy materiallar bilan ishlashga o'rgatish	251
Kambarov Nodirjon Sattarovich, Nasirjanova Feruzaxon Alixon qizi	
Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvining qo'llanilishi va uning samaradorligi.....	256
Abdulazizova Yulduz Abdujabbor qizi	
Tabiiy fanlarni o'qitishda STEAM yondashuvi asosida kreativlikni rivojlantirish metodikasi	259
Abdullayeva Dilrabo Fayzulla qizi	
Umumta'lim maktablarida o'quvchilarda shaxs ma'naviy qiyofasini shakllantirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari.....	262
Aliyeva Zuxra Tursunboyevna	
Yosh avlodni madaniy-tarixiy yondashuv asosida tarbiyalashda madaniy-ma'rifiy muassasalarning o'rni..	265
Aripov Shokirjon Olimovich	
Ta'limda yangi texnologiya: 4K modeli va uni amalga oshirish yo'llari.....	268
Avliyozqulova Nasiba Choriyevna	
Badiiy-tarixiy materiallarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning metodologik asoslari	272
Baratov Baxtiyorjon Qodirovich	
Bolaning maktabgacha ta'lim tashkilotiga moslashishida o'yinning roli.....	275
Barno Masharipova Erkin qizi, Zuhrobova Mahliyo Abdulatif qizi	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida integrativ yondoshuvdan foydalanish texnologiyasi	278
Ernazarova Laylo Abdusaitovna, Saidahmadova Gulrux Farrux qizi	
Bo'lajak tarbiyachilarda metarefleksiv fikrlashni rivojlantirishning psixologik-pedagogik asoslari	284
Ismailova Nilufar Isroildjanovna	
Semantic and Cross-Cultural Features of Food-Based Idioms in Karakalpak and English Languages.....	289
Jiemuratova Gulistan Koshkinbaevna	
Filolog talabalarida mustaqil fikrlash va qaror qabul qilishni rivojlantirishda metakognitiv yondashuvlarning didaktik mexanizmlari.....	292
Jo'rayeva Dilnoza Ro'zimat qizi	
Rivojlantiruvchi sohalar kompetensiyalariga integratsion yondashuv asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash texnologiyasini rivojlantirish	296
Jo'rayeva Zilola Sayfiddin qizi	

Psixologlar kasbiy komponentlarini rivojlantirishda matematik usullardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari.....	302
Kuziyeva Dilnura Dilmurotovna	
O'zbekiston metodik maktabida sotsiolingvistik kompetensiyani shakllantirish bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar tahlili	306
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	
Maxsus pedagogika fanlarini o'qitishning nazariy-metodik asoslari	313
Maqsudova Nodira Alijonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishda ertakterapiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	317
Muxiddinova Difuza Sherdor qizi	
Nutq madaniyatini shakllantirishda o'qituvchi nutqining roli.....	320
N. Q. Olimova	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matematika fanini o'qitishda raqamli transformatsiya vositalaridan foydalanishning metodik paradigmasi	323
Narzullayeva Sevara Omonovna	
O'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish metodikasi	326
Normirzayeva Maftunaxon Ilyosjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tadqiqot faoliyatini rivojlantirishda intensiv ta'lim texnologiyalarining metodik asoslari.....	329
Olloqulova Farzona Umedillayevna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi giperaktiv bolalar bilan ishlashda pedagogik kompetentligini oshirish metodikasi	332
Raimqulova Sojida Abdusaid qizi	
Talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy asoslari	335
Rustamova Shoxista Omonjonovna	
Inklyuziv ta'limni tashkil etishning xorijiy pedagogik amaliyotdagi modellari	339
Sultonova Zarina Uchqun qizi	
Xalq pedagogikasida ertaklarning tarbiyaviy va ma'naviy-ma'rifiy ahamiyati: ma'naviy begonalashuvga qarshi tarbiyaviy omil sifatida	343
To'xtasinova Farida Davlatali qizi	
B1 darajadagi talabalar uchun xorijiy tilni o'qitishda audiovizual texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirishning metodik asoslari	347
Toshpulatova Shaxsanam Xolmurodovna	
Kontekstli ta'lim va uning boshlang'ich ta'lim matematikasidagi ahamiyati haqida	350
Umarova Nigora Alisherovna	
Oiladagi psixologik muhitning o'spirinlarda to'liqsizlik kompleksi shakllanishiga ta'siri	353
Xalmuratova Dilorom Abdikarimovna	
Ta'limda faktcheking: misinformatsiya va dizinformatsiyaga qarshi kurashishning pedagogik asoslari	356
Xidirova Maftuna Ilhom qizi	
Maktab o'quvchilarini falsafiy va dunyoqarashga tayyorlash omillari	362
Xo'shboqova Farida Komiljon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq faoliyatini rivojlantirishning lingokognitiv asoslari	370
Xusanova Gulruxsor To'liqin qizi, Aliyeva Muhliisa Baxodir qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyasini oshirish	374
Zokirova Sohibaxon Muxtaraliyevna, Erkinova Nazokatxon Anvarjon qizi	
Эффективность занятий кроссфитом в повышении уровня общей физической подготовленности слушателей института повышения квалификации МВД Республики Узбекистан	377
Албеков Шокир Адилбекович	
Роль торговых и кочевых маршрутов в формировании лингвокультурных заимствований между Хорезмом и Южной Сибирью.....	381
Сатымова Светлана Сатымовна	
Использование искусственного интеллекта в обучении русскому языку как иностранному: проблемы и решения.....	385
Ташева Дилором Салимовна	
Проблемы использования коммуникативного метода в преподавании русского языка студентам	389
Тоджибоева Наргиза Джумабоевна	

BOLANING MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIGA MOSLASHISHIDA O'YINNING ROLI

Barno Masharipova Erkin qizi
Innovatsion texnologiyalar universiteti
assistent o'qituvchisi

Zuhrobova Mahliyo Abdulatif qizi
Innovatsion texnologiyalar universiteti
1-kurs talabasi

Annotatsiya: Maqolada bolalarning maktabgacha ta'lim tashkilotiga moslashish jarayonida o'yinning ahamiyati o'rganilgan. Tadqiqotning maqsadi o'yin turlarining moslashuvga ta'sirini aniqlashdan iborat. Ishda qiyosiy tahlil va kuzatish metodlari qo'llanildi. Natijalar rolli, didaktik va harakatli o'yinlarning moslashuv jarayonini sezilarli yaxshilashini ko'rsatdi. Muallif o'yinlarning ijtimoiy, emotsional va kognitiv rivojlanishdagi o'ziga xos ta'sirini asoslab berdi. Maqolaning ilmiy yangiligi o'yin turlarining moslashuv bo'yicha tizimli tahlilida namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: o'yin; ijtimoiy moslashuv; adaptatsiya; rolli o'yin; didaktik o'yin; harakatli o'yin.

Abstract: The article examines the importance of play in the process of children's adaptation to a preschool educational organization. The purpose of the study is to determine the influence of game types on adaptation. The research employed methods of comparative analysis and observation. The results showed that role-playing, didactic, and active games significantly improve the adaptation process. The author substantiated the specific influence of games on social, emotional, and cognitive development. The scientific novelty of the article is reflected in the systematic analysis of game types in relation to adaptation.

Key words: game; social adaptation; adaptation; role-playing game; didactic game; active game.

Аннотация: В статье рассматривается значение игры в процессе адаптации детей к дошкольной образовательной организации. Целью исследования является определение влияния видов игр на адаптацию. В работе использованы методы сравнительного анализа и наблюдения. Результаты показали, что ролевые, дидактические и подвижные игры значительно улучшают процесс адаптации. Автор обосновал специфическое влияние игр на социальное, эмоциональное и когнитивное развитие. Научная новизна статьи проявляется в систематическом анализе видов игр по адаптации.

Ключевые слова: игра; социальная адаптация; адаптация; ролевая игра; дидактическая игра; подвижная игра.

KIRISH

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimi davlatimiz rahbari Sh. Mirziyoyev tomonidan alohida e'tibor qaratilayotgan ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ilk bolalik davrida bolaning psixologik va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlash, uni maktabgacha ta'lim tashkilotiga muvaffaqiyatli moslashtirish masalalari dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, ta'lim jarayonini o'yin orqali tashkil etish bolalar uchun xavfsiz, qulay va rag'batlantiruvchi rivojlanish muhitini yaratishning eng samarali vositalaridan biridir. Maktabgacha ta'lim tashkilotiga moslashish

jarayonida o'yin bolalarda psixologik barqarorlik, ijtimoiy faollik va ta'lim jarayoniga tayyorgarlik ko'nikmalarini shakllantirishga katta hissa qo'shadi.

Mamlakatimizda maktabgacha ta'limni rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan me'yoriy-huquqiy hujjatlar ham ushbu yo'nalishning dolzarbligini tasdiqlaydi. Xususan, Prezidentimizning 2019-yil 8-maydagi PQ-4312-son¹ qarori bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi"da sohani takomillashtirish bo'yicha asosiy ustuvor vazifalar belgilangan. Shuningdek, Vazirlar Mahkamasining 2020–2025-yillarda bolalarni to'liq kunlik, qisqa muddatli va bepul tayyorlov guruhlariga jalb qilish orqali maktabgacha ta'lim qamrovini 100 foizga yetkazish vazifasi belgilangan 132-sonli qarori ham mazkur maqsadlarni amalga oshirishga xizmat qiladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotiga moslashish jarayonida o'yin bolalarda ijtimoiy faollik va ta'lim jarayoniga tayyorgarlik ko'nikmalarini shakllantirishga katta hissa qo'shadi. Ilmiy maqolaning obyekti – maktabgacha yoshdagi bolalar, predmeti esa MTTga moslashish jarayonida o'yin faoliyatining roli hisoblanadi. Tadqiqotning maqsadi – o'yin orqali bolalarning moslashuv jarayonidagi psixologik hamda ta'lim-tarbiya jihatlaridagi ahamiyatini ochib berishdir. mUshbu maqsadni amalga oshirishda quyidagi vazifalar belgilandi: bolalarning MTTga moslashishining ijtimoiy xususiyatlarini aniqlash; o'yin faoliyatining psixologik va ta'lim-tarbiyaviy jihatlarini aniqlashtirish; o'yin turlarini va ularning maktabgacha ta'lim standartlariga mosligini tahlil qilish; shuningdek, o'yin orqali bolaning moslashuv ko'nikmalarini shakllantirish bo'yicha bir qator tavsiyalar ishlab chiqish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bolaning maktabgacha ta'lim tashkilotiga moslashuvi va bu jarayonda o'yin faoliyatining o'rni masalasi psixologiya va pedagogika fanlarida keng o'rganilgan mavzulardan biridir. Bu borada g'arb pedagoglaridan L. Vigotskiy, A. Leontev, E. Erikson, Ya. A. Komenskiy, A. I. Kolayeva, A. V. Mudrik, A. L. Leushina kabi olimlar o'yinning rivojlantiruvchi, ijtimoiylashtiruvchi va psixologik moslashtiruvchi xususiyatlarini yoritib o'tganlar. Masalan, L. Vigotskiy o'yinning ijtimoiy muhit bilan o'zaro ta'sirda rivojlanish zonasini kengaytiruvchi eng samarali vosita ekanini ta'kidlaydi. A. Leontevning nazariyasida maktabgacha yosh davrida "yetakchi faoliyat" turi sifatida o'yin faoliyati ko'riladi, ya'ni bolaning psixik rivojlanishi, xatti-harakatlari, ijtimoiy va kognitiv ko'nikmalari o'yinda shakllanadi. Bundan tashqari sharq allomalari ham o'yin faoliyatini chuqur o'rgangan. A. Avloniy "Turkiy Guliston yoxud axloq" asarida o'yinning axloqiy va ma'naviy tarbiya vositasi sifatidagi rolini alohida ta'kidlaydi.

Yurtimizda L. O. Utayeva, M. E. Safarova, G'aybullayevalarning ilmiy ishlarida MTTda o'yin faoliyatining bolaning aqliy, jismoniy va ijtimoiy rivojlanishidagi ahamiyati, Sh. Z. Xasanova esa maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishida didaktik, rolli va qurilish o'ynlari orqali bolada moslashuv ko'nikmalarini rivojlantirish haqida tavsiyalar bergan. Shuningdek, M. Umarova ilmiy izlanishlarida o'yin orqali bolaning shaxsiy va ijtimoiy jihatdan moslashuvi hamda o'yin faoliyatining maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar, shaxsiy rivojlanish va kognitiv o'sish uchun asosiy vosita ekanligi ko'rsatilgan. Adabiyotlar tahliliga qayd etadigan bo'lsak, mavjud tadqiqotlarning aksariyati o'yinning rivojlantiruvchi jihatlariga bag'ishlangan bo'lib, o'yin orqali moslashuv jarayonining aniq mexanizmlari – emotsional moslashuv, muloqotga kirishish, guruhga qo'shilish, tarbiyachiga ishonch hosil qilish kabi omillarni pedagogik jihatdan tizimli tahlil qiluvchi ishlarga ehtiyoj mavjud. Shuningdek, mahalliy tadqiqotlarda o'yin faoliyatining amaliy moslashuv bo'yicha yetarlicha tavsiyalar ishlab chiqilmagan. Shu sababli ushbu maqola ilmiy manbalardan farqli o'laroq o'yin faoliyatining bolaning MTTga moslashuv jarayonidagi aniq pedagogik va amaliy vazifalarini tahlil qiladi. Tadqiqot o'yinning moslashuv jarayonini yengillashtiruvchi vosita sifatidagi o'ziga xos xususiyatlarini ochib berishga, amaliyotda qo'llaniladigan o'yin texnologiyalari samaradorligini oshirishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Yuqoridagi manbalarni tahlil qilishda qiyosiy taqqoslash usuli qo'llanilib, g'arb va sharq pedagoglari tomonidan ilgari surilgan ta'limotlar maktabgacha ta'limga oid zamonaviy qarashlar bilan solishtirildi. O'rganish davomida MTTlarda olib boriladigan kundalik mashg'ulotlar, moslashuv jarayonidagi bolalar xatti-harakatlari, o'yin jarayonidagi emotsional holatlarni aniqlash maqsadida kuzatish metodidan foydalanildi. Bu metod yordamida pedagog rahbarligida ham, mustaqil o'yin faoliyatida ham bolalarning o'zaro muloqoti, tashqi muhitga munosabati, yangi jamoaga qo'shilishdagi ruhiy holati o'rganildi. Shuningdek, o'yin orqali moslashuvning samaradorligini aniqlash uchun turli yosh guruhleri o'rtasida taqqoslovchi tahlil amalga oshirildi. Bunda kichik va katta guruhlar o'rtasida o'yin faoliyatining mohiyati va natijalari solishtirildi, yoshga oid o'yin turi va davomiyligining moslashuvga ta'siri o'rganildi. Metodlar majmuasi maqola mavzusini chuqur yoritish va amaliy tavsiyalar hamda xulosalar chiqarish imkonini beradi.

¹ <https://lex.uz/ru/docs/-4327235>

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalariga ko'ra, moslashuv jarayonida bolalar o'yin faoliyati bilan qancha ko'p shug'ullansa, ular o'rtasidagi ijtimoiy moslashuv darajasi shuncha yuqori bo'ladi. Ayniqsa, rolli va ijodiy o'yinlar bolalarning boshqa bolalar bilan tezroq muloqotga kirishishini ko'rsatadi. Kichik guruhlarda bu jarayon biroz sekin kechadi, chunki emotsional muvozanatni saqlash qiyinroq bo'ladi, katta guruhlarda esa o'yin orqali jamoa bilan tezroq kirishish kuzatiladi.

1-jadval: O'yinlarning mazmuniga ko'ra ta'siri

O'yin turi ¹	Ta'sir darajasi
Rolli o'yinlar	Bolalarning ijtimoiy rollarni qabul qilishi, tengdoshlar bilan hamkorlik qilishi va muloqotga kirishishini rivojlantiradi
Didaktik o'yinlar²	Bolaning MTTga moslashuvining kognitiv tomonini ya'ni topshiriqlarni tushunish va qoidalarga bo'ysunish ko'nikmalarini rivojlantiradi.
Harakatli o'yinlar³	Bolalarda moslashuv jarayonida paydo bo'lgan stressni kamaytiradi, bolalarni o'zini erkin his qilishga yordam beradi, jismoniy barqarorlikni nazorat qiladi

1. L.Utayeva, M.Safarova, F.G'aybulloyeva, J.Ortiqboyeva "Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin faoliyati" Vol. 3 No. 2 (2025): Pedagogik Tadqiqotlar Jurnal
2. M.Ibragimova, S.Hamidova "Bolalarning jismoniy va ruhiy rivojlantirishda qoidal o'yinlarning pedagogik xususiyatlari". Jild. 2 № 15 MAXSUS (2023): Universal fanlar bo'yicha ta'lim tadqiqotlari
3. M.Ibragimova, S.Hamidova "Bolalarning jismoniy va ruhiy rivojlantirishda qoidal o'yinlarning pedagogik xususiyatlari". Jild. 2 № 15 MAXSUS (2023): Universal fanlar bo'yicha ta'lim tadqiqotlari

Izlanish davomida bir qator muammolar ham aniqlangan. Xususan, kichik guruhlarda moslashuv jarayoni sekin kechadi, chunki bolalar mustaqil o'yin ko'nikmalariga to'liq ega emaslar. Ba'zi tashkilotlarda o'yin muhiti yetarli darajada boy emasligi – materiallarning yetishmasligi, bolalar o'rtasida talashlarning yuzaga kelishi – moslashuv jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, pedagoglarning o'yinlarni yetarlicha rejalashtirmasligi ham o'yin samaradorligiga o'z ta'sirini o'tkazadi. Ota-onalarning ayrimlari bolani moslashuv jarayoniga jalb qilmagani, uy sharoitida bog'cha muhitiga yaqin sharoit yaratmagani yoki bolaga yetarlicha e'tibor qaratmagani tufayli moslashuv jarayoni sekinlashadi. Yuqoridagilardan kelib chiqib aytish mumkinki, o'yin faoliyati muntazam, maqsadli va ilmiy asoslangan tarzda tashkil etilsa, moslashuv jarayonida yuqori samaradorlikka erishiladi.

XULOSA VA TAVSIYALAR

O'yin bolalarning maktabgacha ta'lim muassasasiga moslashishida asosiy vosita sifatida ishlatilishi mumkin. Har bir MTTda bolalarning yengil adaptatsiyasi uchun yetarli imkoniyat va muhit yaratish, pedagoglarning o'yin texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha malakalarini oshirishni yo'lga qo'yish lozim. Bu maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartida ham alohida ta'kidlab o'tilgan. Ya'ni muntazam ravishda seminar va mashg'ulotlar yo'lga qo'yilishi maqsadga muvofiqdir. Bolalarni jamoa bilan o'ynashga jalb qilish, uy sharoitida ham bolalar bilan birgalikda o'yin o'ynash, guruh xonalarida rolli o'yinlar, didaktik o'yinlar va harakatli o'yinlar uchun sharoit yaratish bolalarning ijtimoiy moslashuvini sezilarli darajada tezlashtiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori, 08-05-2019 yildagi PQ-4312-son. <https://lex.uz/ru/docs/-4327235>
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Bolalarni boshlang'ich ta'limga majburiy bir yillik tayyorlash tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, 09-03-2020 yildagi 132-son. <https://www.lex.uz/uz/docs/-4758605?ONDATE=10.02.2022&ONDATE2=05.04.2022&action=compare>
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori, 22-12-2020 yildagi 802-son. <https://lex.uz/docs/-5179335>
4. A. N. Leontev. "Faoliyatlar nazariyasi". 1930.
5. Abdulla Avloniy. "Turkiy Guliston yoxud axloq". Yoshlar nashriyot uyi, Toshkent, 2008.
6. L. O. Utayeva, M. E. Safarova, G'aybulloyeva. "Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin faoliyati".
7. Sh. Z. Xasanova. "Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishida o'yin metodikasining o'rni".
8. M. Umarova. "The role of play activity in the development of preschool children". Jild 5, son 04 (2025).
9. L. Utayeva, M. Safarova, F. G'aybulloyeva, J. Ortiqboyeva. "Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin faoliyati". Vol. 3, No. 2 (2025): Pedagogik Tadqiqotlar Jurnal.
10. M. Ibragimova, S. Hamidova. "Bolalarning jismoniy va ruhiy rivojlantirishda qoidal o'yinlarning pedagogik xususiyatlari". Jild 2, № 15 MAXSUS (2023): Universal fanlar bo'yicha ta'lim tadqiqotlari.
11. M. Ibragimova, S. Hamidova. "Bolalarning jismoniy va ruhiy rivojlantirishda qoidal o'yinlarning pedagogik xususiyatlari". Jild 2, № 15 MAXSUS (2023): Universal fanlar bo'yicha ta'lim tadqiqotlari.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.